

CRÒNICA DE LA JORNADA

LA JUSTÍCIA DEL SEGLE XXI

Dissabte, 25 de febrer de 2017

La Marta Rovira, secretària general d'Esquerra Republicana, va obrir la jornada "La justícia del segle XXI", destacant el fet que aquesta n'era una més de les moltes que el partit està celebrant de cara a preparar el corpus ideològic que ens ha de permetre definir com volem que sigui la República del futur des de la perspectiva dels diferents àmbits sectorials. *"Des de l'àmbit de la justícia és important saber d'on venim per no reproduir aquelles pràctiques que han fet del model espanyol el pitjor valorat del conjunt de la UE. El que realment necessitem és un model nou que superi el que fins ara hem tingut"*. Va seguir destacant la importància del que estàvem fent, preparar-nos per l'endemà del dia de la independència. En l'àmbit de la justícia una jornada com la celebrada era **l'oportunitat de plantejar un model capaç de donar resposta a les demandes de la nostra societat i ser generador de confiança**. L'estat espanyol sempre ha parlat de poder judicial. Sempre li ha donat una vocació d'imposició als ciutadans, una concepció jerarquitzada i autoritària no centrada en els principis d'eficiència, imparcialitat o de vocació de servei públic. La vocació de servei és la que situa el principi d'igualtat, d'eficiència o de celeritat al centre del model. Hem de garantir que la justícia sigui igual per a tothom i que la gent així ho percebi. **Una Justícia accessible, universal i que no distingeixi ni discrimini entre persones**, com passa per exemple en el cas de la doble instància a la qual hi ha gent que en queda exclosa per raons econòmiques. Tot i ser molt costós mantenir un servei de gratuïtat per a la defensa de tots els ciutadans, es tracte d'una qüestió imprescindible per a garantir un estat de dret autènticament democràtic i social. **La proximitat ha de ser un altre dels vectors centrals al model de justícia** que com a societat cal demanar a la futura República catalana. Posar a l'abast dels ciutadans tots els recursos necessaris per tenir jutjats de primera instància al territori i fer que la gent no hagi de fer grans desplaçaments per a processos ordinaris que no requereixin de tribunals especialitzats. La pedagogia també és imprescindible. Cal educar-nos en la cultura de la justícia i fer-la intel·ligible al ciutadà mitjà perquè no la vegi com una cosa aliena o llunyana. Cal explicar com funciona per tal que tothom estigui en igualtat de condicions. Si el ciutadà veu la justícia com una cosa complexa, inaccessible i restringida a les elits, és que ha fracassat com a política de servei públic. Per tancar la presentació, la Secretaria General va contextualitzar el moment actual i va exposar com a nosaltres ens ha tocat viure en carn pròpia els envits d'una justícia totalment polititzada que és usada pel poder de l'estat com un braç més del poder executiu. Va defensar la necessitat de **capgirar el model per democratitzar-lo**. Això implica replantejar-se com escollir els òrgans superiors de justícia i així garantir que no estiguin infiltrats i condicionats pels partits polítics i alhora fiscalitzar el seu exercici i blindar-lo de les pressions a les quals estan sotmesos per interessos de diversos agents i grups de pressió. *"Que avui dia el ministeri fiscal estigui jutjant allò que encara no ha passat és bona mostra d'aquesta politització"*. Pel que fa a aquest òrgan, una proposta interessant en la línia de democratitzar-lo seria que fos escollit pel parlament, però amb majories qualificades, no per un partit que en un moment concret tingués majoria a la o les càmeres legislatives. Nosaltres volem un nou país per garantir que les polítiques públiques siguin sempre en interès dels ciutadans i responguin a criteris d'interès general. No podem permetre que el desprestigi de la justícia actual faci minvar la confiança de la ciutadania en les seves institucions. La justícia és un bé públic imprescindible en un estat de dret. Hem de garantir com a país el compliment i respecte als principis

de la justícia universal. **La transparència, la proximitat, el respecte als usos lingüístics, la democratització, l'eficiència i la celeritat seran els pilars sobre els quals edificarem un model de justícia per al segle XXI.** Com a gent d'Esquerra Republicana, nosaltres pensem que la independència és un mitjà, un instrument i no pas una finalitat en si mateixa. Aquesta transformació que volem a la nostra societat només pot venir a través de la construcció d'un estat.

ELS PILARS DE LA REPÚBLICA

A continuació pren la paraula la presidenta de la sectorial de justícia i diputada al congrés dels diputats Ester Capella encarregada de presentar el document elaborat per la Sectorial.

UNA JUSTÍCIA INDEPENDENT, GARANTIA DELS DRETS I LES LLIBERTATS PER A TOTHOM

La República ha de constituir una justícia concebuda com un autèntic servei públic al servei de la ciutadania, pilar essencial de l'estat de dret i l'estat del benestar, que doni plena garantia als drets i les llibertats, individuals i col·lectives, i garanteixi l'accés en plena igualtat a tots els ciutadans. Una justícia eficaç, eficient i accessible, ben dotada de recursos, transparent en la gestió, propera a la ciutadania i que garanteixi la normalitat de l'ús de les llengües catalana i occitana. Una justícia compromesa en la defensa dels drets humans i la justícia universal que esdevingui referent en la persecució dels crims, sense importar qui els hagi comès i on s'hagin comès.

1. Justícia, servei públic universal

Una Administració de Justícia eficaç, eficient, desburocratitzada, propera, garantia del ple exercici dels drets i de l'estat de dret, que garanteixi de forma efectiva la tutela judicial i que fiscalitzi fefaentment els poders públics.

2. Una Administració de Justícia ben dotada de recursos

Un servei públic de qualitat requereix dotació pressupostària adequada i tenir recursos materials, humans i tècnics suficients que garanteixin la prestació del servei.

3. Poder judicial i ministeri fiscal independents

La garantia de l'estat de dret és la plena separació de poders. El poder judicial del nou país ha de tenir la seva pròpia organització i govern independent dels altres poders de l'Estat. El govern dels jutges, el govern del poder judicial ha de respondre a la pluralitat del conjunt d'operadors jurídics i garantir la independència judicial respecte a la resta de poders de l'Estat.

4. Execució penal, eina de reinserció

La sanció penal és l'últim recurs a utilitzar quan no es tenen mitjans menys lesius quan algú comet un fet considerat delictiu –és el que tècnicament s'anomena última ràtio– i el seu objectiu ha de ser la reinserció.

LA INDEPENDÈNCIA DEL PODER JUDICIAL

A continuació tne lloc dues taules rodones simultànies. Una primera dedicada a tracta sobre la independència del poder judicial, que va comptar amb la participació d'en **Josep M. Noales**, jutge, **Jaume Alonso**, advocat, ex-degà i professor Dret Processal, **Rafael Lafuente**, lletrat de l'Administració Justícia, i **Núria Sánchez**, advocada, encarregada de moderar la taula.

En primer lloc pren la paraula l'advocada Núria Sánchez March que modera el debat i presenta als ponents i els hi formula les següents qüestions: Si comencem de zero, **com ho podem fer per evitar que la justícia es polititzi** com ha passat a l'Estat espanyol? **Com podem trencar amb la rigidesa de les proves d'accés a la judicatura?**

El primer a intervenir és Jaume Alonso, advocat i professor de Dret Processal a la Universitat de Barcelona. **La primera reflexió és la politització:** *“molts dels jutges que ens volien acompanyar avui potser no han vingut per por que dilluns el matí es trobin amb una citació al despatx”*. Aquest és el resultat d'un estat en el qual la política està perfectament infiltrada en els estaments de la judicatura i té la capacitat d'actuar de forma inquisitorial i pressionar a jutges i magistrats perquè compleixin amb les seves directrius. Pel que fa a la fiscalia, els fets d'aquesta setmana són la constatació que els nomenaments són per amiguisme i no per mèrits. Com s'ha vist en el cas del president de Múrcia, els jutges conservadors han monopolitzat i marginat als membres progressistes, i els fiscals han estat apartats i cridats a l'ordre en el moment en el qual han denunciat pressions per no investigar al President. Si el que estem vetllant és pel compliment de llei no haurien d'importar les ideologies. En una futura República **el sistema de nomenament del poder judicial hauria de comptar amb amplies majories** per evitar que els interessos partidistes en condicionessin la seva acció. Pel que fa a el fiscal general de l'estat no hauria de ser triat pel govern de torn sinó pel parlament per majoria qualificada, aquesta seria una bona mesura per garantir-ne una major pluralitat. **Pel que fa a l'accés a la carrera, el preferible seria a través d'una avaluació de mèrits i de trajectòria professional.** Això té uns costos elevats, però malgrat això la mitjana de despesa en justícia de l'Estat espanyol és superior a la del nostre entorn, el què passa és que l'Estat gasta molt malament. El percentatge de funcionaris per a cada jutge a l'Estat espanyol és molt superior. La justícia pot ser gestionada de forma molt més eficient. **La percepció de confiança a Espanya és escandalosa.** Segons l'eurobaròmetre del 2013 els ciutadans de l'Estat espanyol són els últims de la llista de 28 en el rànquing de confiança en què la justícia és igual per a tots.

El catedràtic Manuel Gerpe pren la paraula i comença referint-se a les paraules de la secretària general Marta Rovira que deia que hauríem de construir **una nova concepció de justícia com a servei públic i no com a poder.** El catedràtic explica com ho va intentar Azaña durant la Segona República, però aquest model va perdre la batalla davant la concepció de la justícia com a òrgan de poder al servei de l'estat, del ministeri de justícia i del govern. L'administració de justícia és un servei públic com ho és l'educació o la sanitat, però no són la mateixa cosa ni poden ser gestionades de la mateixa manera, la diferència essencial és que **la justícia ha de tenir un principi d'independència.** Això vol dir que no pot estar subjecte als interessos del govern o partits polítics ni a la pressió dels mitjans o lobbys.

Com aconseguim garantir aquesta situació d'imparcialitat, com situem al jutge en una posició d'independència i deslliura't de qualsevol pressió externa? Aquesta és la gran pregunta que cal resoldre abans de decidir com construïm el nostre model. El primer de tot és que **el jutge ha de respondre únicament davant la llei.** La segona cosa essencial és que **la reserva de llei és la garantia, però la llei ha de ser executada, i és imprescindible decidir qui l'ha d'executar.** Ho pot fer el ministeri de justícia, aquesta idea respon a la lògica constitucionalista. Una altra opció és que siguin els jutges els executors i administradors de la llei, una postura d'autogovern judicial que podem veure al model americà. La darrera de les possibilitats és la de crear Consells de magistratura com podem veure a França o Itàlia. Per construir un model judicial de dret és imprescindible decidir quin model volem. Nosaltres hem de triar perquè no necessitem inventar res, volem un estat democràtic i de dret europeu. Volem òrgans públics independents i imparcials, i vistes totes les possibilitats i acceptant totes les mancances sembla evident que **el preferible és apostar per un consell de la magistratura.**

A Espanya s'ha instal·lat la imatge que la justícia està polititzada, i la imatge és molt important. Els jutges no estan polititzant la justícia, ho fan els partits polítics, les associacions judicials i el

parlament. Hem de crear una convenció. **Acabar amb els nomenaments discrecionals** és una bona mesura per lluitar contra aquesta percepció.

Pel que fa a l'accés, **el sistema d'oposició és francament millorable. Segurament un sistema mixt és el que més adequa a les necessitats**, ja que ens permet mantenir una entrada via oposició acompanyada per entrades del tercer i quart torn per via tècnica. El model d'ingrés a la carrera dels metges, el MIR és un exemple molt bo, que algú es pugui formar exercint la professió és un model interessant des de la perspectiva judicial, ja que ens permet passar de la teoria a la pràctica. Apostar per models d'avaluació més pràctics i menys memorístics.

Seguidament arriba el torn a l'advocada i professora Cristina Sala. **“El que necessitem són magistrats independents”**. El justiciable el que espera és un jutge imparcial, respecte a les parts i respecte a l'objecte. També hem de tenir seguretat jurídica, saber que hi haurà sentència. El que no hem d'importar és el model de govern dels jutges magistrats. La constitució espanyola ens dona un model que no és dolent. El sistema de quotes i d'elecció no és dolent, **més que politització el problema és la partidització**. Sobre l'ingrés a la carrera l'advocada defensa que l'examen no és l'adequat pel segle XXI, però com a mínim garanteix un bon coneixement jurídic. Convé adaptar-lo. Els jutges i magistrats apliquen la llei, però no poden garantir la igualtat de mitjans dels usuaris. Això només es pot garantir a través d'un model socialment just que redistribueixi els recursos. El sistema que fem ha de vetllar per **preservar la independència i imparcialitat dels jutges**, però en última instància la independència l'hem de demanar als jutges. Per tant hem de ser exigents amb els magistrats i demanar que siguin ponderats, que siguin diligents, efectius i que coneguin la llei.

LES GARANTIES JUDICIALS

Paral·lelament va tenir lloc l'altra de les taules rodones dedicada a tractar de les garanties judicials que va comptar amb la participació de **Miquel Puiggalí**, advocat, professor universitari ESADE, **Toni Vidal**, expert en Mediació, coordinador màster de Mediació, **Anna Vall**, directora Centre Mediació Col. Advocacia València, i **Sònia Torras**, advocada i encarregada de moderar la taula.

Miquel Puiggalí, advocat i professor d'ESADE és l'encarregat d'encetar el debat sobre el model de garanties judicials per a la nova República. Un sistema antic que s'ha anat configurant a través del temps com a servei públic. És molt important que **l'administració de justícia tingui com a objectiu garantir que tothom tingui accés a la justícia** en una citació de defensa i d'igualtat d'oportunitats. Que no es vegi limitat o condicionat per la seva situació econòmica o administrativa. Si hi ha voluntat política, hi ha la capacitat de posar recursos per garantir una cobertura jurídica de qualitat a tots els ciutadans. Per garantir una bona cobertura, cal una llei d'ajuda legal que doni suport al ciutadà per cobrir insuficiència de recursos, vulnerabilitat o tot allò que pugui afectar a drets humans. Preveure mecanisme per a aquesta ajuda legal, una simplificació de la tramitació i buscar criteris objectius per facilitar-ne la tramitació com per exemple mitjançant les noves tecnologies. **El dret a la justícia gratuïta ha de ser cobert per l'administració**, i la proposta que fa el professor Puiggalí és la de fer una figura consorciada entre l'administració i els col·legis professionals d'advocats i procuradors. Aquesta entitat és la que s'hauria d'encarregar d'oferir el servei a les persones que el demandessin i haurien de ser els col·legis els que preservessin el compliment del codi deontològic. D'aquesta manera l'administració tindria un veritable control sobre els serveis que ofereix i deixaria de destinar recursos sobre els quals no en té un retorn que li permeti fer-ne un seguiment.

El següent en agafar el testimoni és Rafel Lafuente, lletrat de l'Administració de Justícia. Comença amb una reflexió, s'ha de **promoure la participació de la ciutadania per tal de democratitzar i recuperar la confiança en les institucions judicials**. Encara hi ha instal·lada la percepció de que la justícia i el poder judicial és un àmbit provinent de la tradició del franquisme. La justícia emana del poble encara que hi hagi hagut un poder judicial que ha actuat de forma opaca, amb manca de control per part de la ciutadania i que no ha rendit comptes de la seva tasca. **El problema de la justícia és la seva incapacitat per generar confiança**, segons les dades de percepció ciutadanes l'any 1984 només un 21% dels ciutadans consideraven que la justícia funcionava malament, l'any 1998 el percentatge era del 44%, el 2008 del 57% i les darreres dades del 2016 situen el nivell d'insatisfacció al 74%. Això vol dir que l'augment de recursos destinats a justícia que s'ha produït des del 1984 no ha servit per generar una percepció ciutadana de millora del servei. **Caldria preguntar-se perquè l'augment de recursos no ha servit per agilitzar els processos judicials**. Catalunya ha de canviar aquest model insostenible. La nova República ha de garantir dues cases. Primer que **el poder judicial no estigui mai al servei del corporativisme**. Un poder judicial independent ha de dependre del control social i retre comptes davant de la ciutadania. S'ha de reclamar a la justícia, a tots aquells actors que en formen part, que actuïn de manera independent. Als fiscals que defensin sempre l'interès general, no l'interès del govern. La segona cosa important és que **la societat estigui polititzada i participi del poder judicial i l'administració de justícia**, actuant de fiscalitzador i demanant comptes.

Antoni Vidal, expert en Mediació i coordinador del màster de Mediació a l'ICAB pren la paraula. *“Per canviar les estructures judicials per un nou país, és molt important la figura de la mediació en tots els àmbits del dret”*. Per definir com incorporar la mediació al sistema cal tractar la justícia de proximitat, des de la perspectiva de vinculació directa amb el ciutadà. A Europa trobem referents interessants com en el cas d'Itàlia o França, on hi ha un model de justícia de proximitat. Aquí tenim el model dels jutges de pau, gent que viuen al mateix municipi i són el primer esglau de l'aparell judicial. Hem de valorar la resolució, l'eficàcia, l'agilitat i el cost d'aquest model i valorar-ne el funcionament. Aquest 897 jutges són l'element que fa frontera amb els jutges de primera instància, no hi ha un estament intermedi. **La justícia de proximitat hauria de ser una figura intermèdia entre jutge de pau i el de primera instància**. Aquesta figura podria agilitzar molts procediments que avui dia saturen els jutjats com ara els divorcis, o altres processos que per la seva naturalesa des de la proximitat del territori es resoldrien amb més facilitat. La proximitat és un factor que dona seguretat al ciutadà. Cal replantejar **un nou model per a la resolució de conflictes que passi per processos de mediació**, pot ser un pas previ a la via judicial. Han de ser dos àmbits vinculats però diferenciats la mediació ha d'entrar en tots els àmbits, inclús als jutges de pau i ha de ser un circuit previ en la resolució de conflictes per evitar que derivin en via judicial. Aquesta complementació entre judicialització i mediació ha de permetre donar sortida a conflictes pacífics no contenciosos. Els protocols haurien de marcar l'obligatorietat de la intervenció mediatora quan apareix un conflicte i com a pas previ a obrir una via judicial sigui quin sigui l'àmbit. Caldria definir la territorialització dels mediadors, en el cas de Barcelona podria haver-hi mediadors a cada districte i també als tribunals d'instància. Això reduiria segur els processos judicials. Pel que fa als costos, la mediació obligatòria hauria de ser gratuïta per l'usuari. Si realment el ciutadà pot arribar a acords, sense entrar en via judicial, ens estalviaríem molts contenciosos. Seria un canvi radical de paradigma que per ser realment efectiu hauria d'anar acompanyat de molta pedagogia al conjunt de la societat i per descomptat també a les escoles. Si volem aquesta transformació, necessitem construir uns consensos i marcs culturals en els quals la pau hi tingui un paper preponderant.

La directora del Centre de Mediació de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de València, Anna Vall comença la seva intervenció defensant que cal apostar per **nous models de justícia i que estiguin al servei del ciutadà**. La mediació i la justícia restaurativa són conceptes dels quals se'n sent a

parlar des dels 90 's i ara és el moment d'implementar-los de manera efectiva. **La justícia restaurativa és fonamental**, aquella que planteja com pot, la persona que comet una infracció, restaurar el dany de la persona afectada. **Aquest model permet donar protagonisme a víctima i acusat de manera que tinguin l'oportunitat de rescabalar-se** del conflicte en primera persona i deixar a l'administració en un segon pla. Aquest model no invalida l'acció dels tribunals ordinaris, senzillament estableix una alternativa mitjançant la qual poder evitar l'entrada a la via judicial. Això suposa canviar de marc cultural. Hi ha alternatives possibles al model tradicional. Als EEUU es parla multi doors, moltes portes. A tots els jutjats hi hauria d'haver una persona que amb coneixements de com funcionen els tribunals i les mesures alternatives perquè pugues informar i assessorar el ciutadà de totes les opcions, un informador amb coneixement i que fos honest. **Malgrat els costos d'implementar un sistema de mediació que sigui de qualitat poden ser elevats, el rendiment i l'amortització estan garantits.** Segons un estudi de la UE, l'estalvi que suposa és d'un 60%. A la UE ha estimat el cost mitjà d'un procés judicial en 9179 euros, en canvi els processos de mediació tenen uns costos mitjans de 3150 euros, un tercera part de la despesa. El termini que de mitjana duren els processos judicials és de 565 dies, les mediacions en duren 43. Aquests models s'han implementat a molts països i les experiències han sigut molt positives. A l'argentina el 1992 es va declarar d'interès nacional la mediació i es va convertir en un requisit de procedibilitat, abans de posar un contencións com a mínims has de conèixer la mediació. Ara tothom està encantat. A Regne Unit no es dóna justícia gratuïta a ningú si abans no ha intentat una mediació. A Noruega, des de 1980, tenen els consell de conciliació, que estan tots els municipis i que en 96% dels casos acaben de forma satisfactòria, a Suècia també s'aplica des del 1993.

EL PROCÉS JUDICIAL

Seguidamanet van tenir lloc dues taules rodones simultànies més, una d'elles dedicades a tractar del procés judicial, en la que hi van participar **Elisa Escolà**, professora associada Dret UB, Advocada, **Elisabet Ferran**, advocada penalista i professora de Dret Constitucional UOC, **Ramon Llena**, magistrat, membre de Jutges per la Democràcia, i **Jordi Orobítg**, advocat i diputat portaveu a la Comissió de Justícia del Parlament encarregat de moderar el debat.

Elisa Escolà, professora associada de dret a la UB és l'encarregada d'obrir el debat agafant la frase del catedràtic Manuel Gerpe: *"Un jutge no independent és perillós però un jutge ignorant ho és més"*. Alguns jutges no tenen la concepció que fan un servei a la justícia, per tant un servei públic, sinó que es consideren un poder. A partir d'aquesta concepció se'n deriven molts dels problemes que veiem després. **Una Justícia eficaç i eficient ha de ser especialitzada, no pot ser generalista.** L'ordenament jurídic és inabastable per ser executat per un jurista que tingui uns coneixements que abastin el conjunt. Aquest fet entra en xoc amb el qual entenem per justícia de proximitat. Els ciutadans demanen que se'ls doni una resposta judicial efectiva, raonada i diligent. **La justícia tardana no és justícia.** La sentència ha de ser també eficaç i executable. El ciutadà que vol una justícia pròxima o una justícia de qualitat? Podem fer jutjats de proximitat per temes senzills, però per a altres qüestions hem de fer jutjats especialitzats que siguin capaços de resoldre casos d'una complexitat i especificitat que escapen de l'abast de jutjats generalistes. Si construïm una xarxa de jutjats de proximitat que no són diligents, no estem oferint un bon servei als ciutadans. Hem d'anar **cap a un model combinat amb jutjats de proximitat per processos senzills i alhora tribunals especialitzats per a donar major diligència als processos judicials.** Respecte a la qüestió dels aforaments la professora va defensar que suposa una garantia per a protegir el poder executiu i legislatiu del poder judicial, però el problema és que n'hi ha masses i això fa que sigui percebut com un privilegi per la ciutadania.

Ramon Llena, magistrat i membre de jutges per la democràcia pren la paraula i comença amb una sentència: *“Espanya té un problema, la justícia és un poder públic i no servei públic”*. Això afecta de manera inevitable a la segona instància. **Quan es dissenya un model amb moltes instàncies això provoca que molts processos s'acabin eternitzant en les instàncies superiors**, malgrat que alguns processos siguin àgils. Aquestes instàncies aporten una garantia important als processats, ja que els jutges són persones i per tant són fal·libles, i les instàncies superiors han de permetre superar errors, en cas que aquests es produeixin. Però cal ser conscients que hi ha qui les utilitza les instàncies superiors per allargar els processos tot i saber que no hi ha bases en el recurs, **els abusos processals**. Si es vol agilitzar els processos i evitar la utilització fraudulenta dels recursos hem de definir molt bé els criteris i fixar-los a la llei. Entendre que **no es pot tractar els processos civils de la mateixa manera que els processos penals**, entre d'altres perquè en el cas d'aquests últims fan referència a drets molt importants i per tant la segona instància ha de ser universal. Un altre dels criteris que essencialment s'utilitzen per modular l'accés a la segona instància és **la quantia econòmica del procés**. Aquest és un criteri arbitrari i discriminatori, ja que el volum és relatiu en funció dels ingressos que tingui cada persona, i 2.000 euros per una persona que té uns ingressos precaris o no té cap ingrés és una quantia proporcionalment molt més important que 4.000 euros per una persona amb ingressos elevats. Un altre element per diferenciar l'accés a la segona instància és en funció dels elements del procés. L'accés a la segona instància per error processal també ha de ser sí universal. En un estat de dret realment democràtic. En tant que entenguem justícia com a servei públic, el criteri que hauria d'imperar és el de **l'accés universal a la segona instància**, ja que tothom ha de tenir dret a què li sigui revisada la causa. Hem de confiar en els tribunals, formar bons jutges i confiar en ells. Que un Jutge valori si val la pena tirar endavant una segona instància. Hem de buscar un **equilibri entre la proporcionalitat entre la garantia de drets i les possibilitats econòmiques** i de recursos amb les que podem dotar a la justícia, per fer-la el màxim d'eficient i eficaç. Quan es faci una llei processal hauríem de fer prèviament un estudi sobre el seu impacte per veure si és assumible o si generarà una sobrecàrrega que farà els processos encara més feixucs.

La següent ponent en intervenir és l'Elisabet Ferran, advocada penalista i professora de dret constitucional de la UOC. Comença expressant el desig de què la justícia del nou país sigui **una justícia saludable: més eficient, més ràpida, més satisfactòria, més humana, més propera i més segura**. Hem de marcar l'objectiu de transformar el model per intentar incorporar-hi tots aquests elements. Des del punt de vista tècnic, cal dotar el model de la nova República de **normes clares i intel·ligibles**, ja que això és el que en facilita l'aplicació. Cal evitar el barroquisme jurídic, l'excés de complexitat reguladora que en dificulta l'aplicació. Com més senzilles siguin les normes, com més clares i transparents més fàcil serà el seu compliment i major confiança tindrà la gent en el sistema judicial encarregat de vetllar pel seu compliment i penalitzar-ne l'incompliment. *“Estem perduts si no ens fem entendre”* va afirmar la conferenciant. Les normes processals han de seguir aquest criteri i està a les nostres mans crear un model que ens faci més eficients. Un altre element imprescindible és **garantir que els costums i el sentit comú siguin pilar fonamental** per a l'organització del nostre model, que la gent no pot tingui la sensació que li volen prendre el pèl o que la volen enredar amb un ordenament forassenyat i allunyat de la realitat quotidiana de les persones. El model actual està excessivament regulat. **Els jutjats estan saturats per una complexitat administrativa** que sobrecarrega el sistema i una tendència a generar multitud de procediments que podríem resoldre's per altres vies com la mediació o l'arbitratge. Hi ha instal·lada una lògica mitjançant la qual una major complexitat és garantia de major seguretat jurídica, aquest és un error de base. Complicar els processos els fa precisament més llargs i per tant més insegurs. **Cal humanitzar les lleis processals**, ja que tenen la funció de servir a les persones. La justícia ha de tenir vocació de servei i per tant no posicionar-se per sobre dels ciutadans. *“Deixem de parlar de poders i parlem de funcions”*. Revertir un sistema amb unes dinàmiques tan institucionalitzades i

arrelades com les de l'estat l'espanyol exigeix una tasca, molt important, de formació i pedagogia, per a tots els operadors jurídics. Funcionaris de justícia, procuradors, advocats i jutges s'haurien de formar en matèries com ara psicologia, mediació, antropologia i totes aquelles disciplines necessàries per al desenvolupament d'una perspectiva ampla que permeti humanitzar la justícia i adequar la llei processal a aquest nou paradigma. **“El canvi ha de començar en nosaltres mateixos”**. La ponent introdueix un element més per a agilitzar i fer més eficaços els processos judicials. Una justícia paral·lela prèvia que permeti, abans d'entrar als processos judicials, **utilitzar la mediació i l'arbitratge**. Això ha de permetre resoldre bona part dels conflictes per una via més directa. Una altra possibilitat encara més ambiciosa seria fins i tot establir dues vies perquè els ciutadans en conflicte poguessin escollir a quina d'aquestes volen acudir de forma voluntària. Tenim un exemple d'aquest model a Mèxic on s'ha constitucionalitzat els processos de mediació com a dret processal. Si el que volem és millorar la qualitat democràtica del nostre país, **hem de començar democratitzant la justícia**.

EFICIÈNCIA

Paral·lelament va tenir lloc l'altra de les taules rodones dedicada a l'eficiència, en la que hi van participar la **Patricia Gomà**, secretaria Relacions amb l'Administració de Justícia de la Generalitat, **Adrià Comella**, secretari General del Departament de Justícia de la Generalitat, **Abigail Fernández**, lletrada de l'Administració Justícia, **Ramon Daví**, procurador, Vice-Degà Col·legi Procuradors, i en **Pepe Pérez**, procurador, encarregat de moderar la taula, que va formular les següents preguntes: Caldria una oficina judicial unitària? Com podem millorar les retribucions dels lletrats de justícia?

La primera en prendre la paraula és la Patricia Gomà, secretària de Relacions amb l'Administració de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Segons ella, si es vol valorar l'administració de justícia des dels paràmetres de l'eficiència i l'eficàcia com a servei públic cal atendre als indicadors que tenim. **Si entenem la justícia com a servei públic n'hem de garantir l'accés en plena igualtat a través de la gratuïtat**. Però tots els ciutadans han de tenir aquest accés gratuït? Com podem optimitzar els recursos disponibles que són limitats per oferir un servei de la màxima qualitat? Si defensem que tothom ha de tenir accés a la justícia gratuïta el que caldria és limitar quins són els casos que hi poden accedir per no saturar els serveis i poder oferir un servei de qualitat. Es tracta de buscar l'equilibri que ens permeti agilitzar tots els processos per evitar col·lapses i alhora oferir garanties a tots els ciutadans que s'atendrà les seves necessitats. Més tribunals vol dir més litigis però no més celeritat o més eficàcia en les resolucions. **Mostra alguns indicadors**. Segons dades europees **la ràtio de jutges** a Europa és de 21 cada 100.000 habitants. La ràtio espanyola baixa fins als 11. D'un rànquing de 45 estats Espanya ocupa la posició 34, però és molt similars a França o Itàlia, tot i que allunyats d'Alemanya i Portugal. A Catalunya la ràtio és de 10 i per situar-nos a la mitjana espanyola caldria incorporar uns 60 jutges. **La taxa de litigiositat** espanyola és del 18%, a Catalunya del 16.5%, 165 assumptes per cada 1.000 habitants. Pel que fa a **la durada dels processos**, en l'àmbit civil estem al voltant 5 mesos i mig, al penal al voltant d'un mes i mig, als jutjats penals 8 mesos i mig. Als socials 8 mesos, als contenciosos administratius 9 mesos i als mercantils 14 mesos. Pel que fa a el **disseny i planificació dels Recursos Humans** hi ha diverses possibilitats. Respecte al disseny els serveis comuns en els partits judicials, que són els donen serveis transversals, són prou eficients, i hi ha possibilitat d'avançar per augmentar-ne l'eficiència. Poden jugar un paper important els procuradors assumint noves competències que permetrien descongestionar l'oficina judicial. **En l'àmbit de l'execució**, el forat negre és la manca de control i avaluació, aquest problema només es pot resoldre augmentant-ne el control, els jutges tenen una prima que és per dictar sentències, un cop fet això es relaxen els seus objectius. El sistema té

aquesta perversió que el control és d'acord amb les sentències i no es té en compte l'execució. Un altre punt important és que com més especialitzats són els partits judicials més eficients són. El model britànic permet que als partits judicials hi hagi òrgans tècnics de gestió, que marquen l'agenda de treball dels mateixos jutges i així els jutges només s'ha d'ocupar de l'activitat jurisdiccional. Respecte recursos humans, **s'han de repensar els sistemes de formació i capacitació** als que hi accedeixen, formar-los en especialitats., incentivar-ne i primar-ne la productivitat i la qualitat. Per assolir aquest repte és molt important garantir l'estabilitat de les plantilles, si la mobilitat fa que cada any canviïn les plantilles, l'eficiència se'n recent inevitablement.

El següent a parlar és l'Adrià Comella, secretari general del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Comença defensant la importància de fer una reflexió del model que ens permeti **repensar el model** no des d'una perspectiva a curt termini sinó a través d'una aproximació holística que a partir del coneixement del tot pugui entrar en el debat de les parts i millorar-ne el funcionament. Un cop fet aquest exercici l'element que sembla evident és que cal aspirar a tenir **un millor sistema de resolució de conflictes**. Si agafem com a exemple el món mèdic veiem com els metges després d'un procés de formació en el qual aprenen la professió des d'una perspectiva generalista s'especialitzen en un dels diferents àmbits mèdics. Un jutge, en canvi, ho toca absolutament tot. A la salut no tot acaba als hospitals, hi ha polítiques de salut pública que pertanyen a l'àmbit de la prevenció. En la justícia hauríem d'intentar mimetitzar-nos una mica i actuar amb polítiques de prevenció per evitar el conflicte fent una aposta important per la mediació. **Els jutjats s'haurien de focalitzar en aquells casos més complexos que no s'han pogut resoldre mitjançant mediació**. Pel que fa a mesures penals també hem de buscar com reduir el nombre de reclusos a les presons fins a arribar a les ràtios dels països del nord que tenen poblacions recluses més reduïdes. Si aconseguim imposar penes que privatives que no impliquin presó ens estalviarem recursos que podrem destinar a millorar la qualitat dels serveis judicials. Una altra mesura essencial és la **incorporació de la tecnologia en la gestió dels procediments** que permetrà la transformació digital dels jutjats, aquest procés ja ha començat i s'està implantant bé. El 2017 quedarà implantada la jurisdicció civil, el 2018 en tots els jutjats mixtes, el 2021 la penal. En 5 o 6 anys el sistema passarà del segle XIX al XXI, en termes tecnològics. Al costat d'això hi ha l'organització caòtica en què conviuen tres perfils diferents, jutge, lletrat i funcionaris, cadascun amb responsabilitats diferents i on costa tenir clar qui governa. **Cap servei funciona si no hi ha governança**. Hi ha d'haver un responsable que planifiqui i faci complir les directrius. Imprescindible és també la determinació pel canvi, només canviarem si ho fem des d'una visió de conjunt, plantejant com es resolen els conflictes. Es poden resoldre per mediació o jutjats i si volem canviar el paradigma, ho hem de fer amb la implicació i tenacitat de tot el sector i el suport de les administracions.

Continua amb el debat Abigail Fernández, lletrada de l'Administració de Justícia de Catalunya. Per caminar cap a un model més eficient i eficaç, cal preguntar-se el següent: Quin seria el millor model de justícia pel segle XXI? **La sostenibilitat del servei no vol dir abocar més mitjans indiscriminadament**, s'ha de passar del concepte de despesa a inversió en justícia, i no incloure cap element privatitzador, en forma de taxes o qualsevol altra manera. **El servei per ser eficaç ha de tenir qualitat i ser proper a la ciutadania**. Si haguéssim de començar de nou, caldria desfer-nos dels models que no funcionin. Els jutjats, per exemple, funcionen com a compartiments estancs, no es poden introduir procediments d'agilització a la ciutadania. Això comporta que les respostes siguin diferents segons les oficines en les quals estem, això és insostenible democràticament i molt arbitrari. Si parlem amb els tècnics, diran que la justícia no està col·lapsada, està endarrerida, perquè resol més del que entra, però s'endarrereix molt. Caldria fer una auditoria per definir quins procediments no funcionen amb prou diligència. Un altre problema és el de **l'estadística judicial**, les dades que es tenen són obtingudes sense criteris unitaris i en molts casos poden portar a

equivocs. Si l'estadística del Consejo no té un objectiu concret i es focalitza, només en les sentències, deixant al marge altres indicadors, les conclusions són poc rellevants i difícils d'interpretar. S'ha elaborat una proposta des de l'administració de justícia basada en tres pilars. Primer, **oficines jurisdiccionals**. La diferència ve segons la complexitat. Segon, **el tribunal d'instància com a via de superació de jutjats**. I tercer, **tribunals organitzats i especialitzats** que introdueixin criteris uniformes. Un tribunal d'instància com a sala única ho podria organitzar. Això no ataca la independència judicial, és una garantia dels ciutadans i ciutadanes. Respecte als tribunals de base d'execució diferenciar entre assumptes complexes i no complexes, es podria diferenciar entre assumptes menys complexes però que necessiten execucions ràpides.

El següent en parlar és en Ramon Davi, procurador i vicedegà de l'Il·lustre Col·legi de Procuradors de Barcelona. Reivindica la figura del procurador: *“els procuradors existim”*. **Per parlar de l'oficina judicial**, per tant del sistema judicial, cal parlar de recursos humans, recursos judicials i de planta judicial. Actualment el model no és eficaç, majoritàriament **la justícia és justa però clarament no és eficient**, cosa que pot posar en perill el mateix estat de dret. En l'àmbit civil, fer complir una sentència amb tant de retard no és fer justícia. Quan la justícia és lenta deixa de ser justa. Els motius de la falta d'eficiència són molts, però més enllà de marcs normatius feixucs o limitació de recursos hi ha un problema evident d'organització. *“Hi ha una organització sense cap ni peus, o molts caps i massa peus”*. **Una organització saturada**, inestable on els assumptes s'endarrereixen molt, els procediments normals triguen un any i mig, i l'execució de 2 o 3 anys. Tenim un problema de saturació. També tenim un problema de marc competencial, no hi ha un organigrama clar i sense governança no es pot funcionar. **Una organització mal dimensionada**, ja que si els ciutadans tenen el mateix dret, visquin on visquin cal adequar la realitat del territori a l'administració. Al Vallès Oriental hi ha 6 jutges cada 1.000 habitants, no 10 que és la mitjana nacional. Hi ha un problema claríssim de dimensió de la planta judicial, i una problemàtica de plantilles, ja que el mateix tipus de feina té diferents categories. Necessitem unificar criteris. **Seria convenient desjudicialitzar bona part dels conflictes** que es poden resoldre per altres vies com poden ser la mediació. Els procuradors poden treure feina del jutjat, però cal una reorganització que eviti conflictes competencials. Hi ha d'haver **una única organització, un únic organigrama i una única administració**. S'ha d'abordar amb urgència aquest marc competencial. S'ha de reivindicar el consell català de justícia i que els funcionaris passin a formar part del cos de treballadors de la Generalitat. Fer un pla estratègic d'organització del sistema judicial, que analitzi la situació i enfronti un debat obert des de fa temps. Una organització que superi el model de jutjat actual, amb un organigrama amb un únic comandament. Una organització transparent que integri les oficines judicials i les englobi en un mateix organigrama. Una reordenació en àmbits que permeti un major grau d'especialització. Un treball orientat a objectius contrastables i avaluable.

CLOENDA

Per tancar la jornada, realitza la cloenda el Conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Carles Mundó, que comença destacant l'important de realitzar aquestes jornades per enriquir-nos i escoltar coses que no estem acostumats a escoltar. És important escoltar a persones de rellevància del sector i obrir-nos com a partit al talent que el país té en tots els àmbits. Remarca que l'objectiu de la jornada era escoltar i aprendre, no dissenyar la justícia del segle XXI. Era una oportunitat per aprendre i guanyar elements que ens permetin repensar el model. Seguidament, va destacar alguns dels elements que han de ser centrals per edificar el model judicial de la República: independència, eficàcia, agilitat i transparència. **Una justícia amb un òrgan de govern judicial que respongui únicament a criteris propis i no a la partidització pròpia del sistema espanyol**. Un model avançat no pot seguir parlant de blocs de la majoria o minoria ni permetre que els membres i

presidents dels òrgans judicials estiguin imposats pels partits. El conseller va remarcar *“si una votació en un òrgan de govern judicial acaba 9 a 11, en funció dels blocs polítics, és que alguna cosa estem fent malament”*. Els interessos del govern o dels partits no poden condicionar als òrgans de govern judicial, ja que aquests interessos no sempre són coincidents amb els interessos judicials, especialment quan el partit de govern és part implicada en processos judicials com hem vist en els darrers casos de corrupció. **Necessitem una justícia eficaç i àgil**, el model és ineficient i fa que els recursos destinats a justícia no siguin ben aprofitats. El conseller insisteix que a mitjà termini no hi ha opció ha de reordenar aquesta planta en el context de l'estat espanyol, això ens dóna una raó més per constituir-nos com a estat. La possibilitat d'enfrontar aquells reptes que en el marc de l'estat espanyol no podem enfrontar. **Un altre dels elements imprescindibles és la transparència**. Els responsables de l'administració de justícia han de retre comptes, han de ser propers a la ciutadania i han de comptar amb la seva confiança, no amb les simpaties del partit de govern. Per acabar el conseller va referir-se a les paraules de la Secretària General Marta Rovira quan defensava que calia posar el ciutadà al centre de les polítiques de justícia i entendre que aquesta ha d'operar com a servei públic i no com a poder. La construcció d'un nou país és una oportunitat immillorable per construir una administració de justícia de primer nivell. La pretensió de reformar Espanya és legítima i fins i tot engrescadora, però les voluntats no han de fer perdre la perspectiva de possibilitat. Si el que pretenem és reformar la justícia l'opció és la República Catalana.

Bernat Tresserras
Tècnic de polítiques sectorials
acciopolitica@esquerra.cat